

Osa-aikaisen tutkimuksen haasteita

Kun päätin ryhtyä väitöskirjatutkijaksi, motivaationi ja tutkimusta kohtaan tuntemani intohimo hiljensivät tehokkaasti alitajuisen tietoni siitä, ettei urakka ilman apurahaa, muun kokopäivätyön ohessa, tulisi olemaan helppo. En kuitenkaan suostunut luopumaan tutkimuksen tekemisestä – menisipä siihen kuinka pitkä aika tahansa. Olin saanut esimakua muun työn ja tutkimuksen yhteensovittamisesta jo graduvaiheessa, enkä ollut oppinut siitä tarpeeksi sanoakseni ”ei”. Nyt, kun huomaan väitöstaipaleeni venähtäneen, olen yhä sitä mieltä, ettei lopettaminen ole vaihtoehto. Ei, vaikka työ on yksinäistä puurtamista ja eksistentiaalisten kriisien ratkomista.

Tiedän, etten ole ainoa, joka yrittää tasapainoilla tutkimuksen ja ”ulkopuolisen” ansiotyön välillä. Tutkimusrahoituksen sirpaloituminen on johtanut siihen, että tutkijoiden on hyväksyttävä katkot tutkimusprosessissaan sekä laadittava moninaisia toimeentulostrategioita. Osa-aikaisen tutkiuuden yleistyessä myös tiedeyhteisön pitäisi pysähtyä pohtimaan, mitä ilmiö tarkoittaa esimerkiksi kollegialisuuden näkökulmasta ja miten osa-aikaiset tutkijat pystyttäisiin ottamaan tasa-arvoisesti mukaan yhteisön toimintaan.

Yksi osa-aikaisen (tai omalla rahoituksellaan etätöskentelevän) tutkijan suurimmista haasteista on se, ettei tiedeyhteisön tuki ole yhtä helposti saatavilla kuin niillä, jotka voivat halutessaan koputtaa kollegansa oveen tai hakea vertaistukea kahvihuooneesta. Vaikka tiedeyhteisön, tutkimusryhmän tai

tohtorikoulutettavien kesken ei välttämättä automaattisesti vallitse kannustavaa yhteisöllisyyden ilmapiiriä, osa-aikainen tutkija ei millään pysty ylläpitämään tutkijakontaktejaan samalla tavoin kuin työyhteisön normaalin vuorovaikutuksen kautta verkostoituvat tutkijat. Tuen saaminen, tutkijana kehittyminen ja osallisuuden kokemus edellyttävät osa-aikaiselta tutkijalta enemmän aktiivista osallistumista ja erityisesti muiden tutkijoiden kohtauksia varten omistettua aikaa – sitä aikaa, jota on vaikea löytää, mutta joka olisi ensiarvoisen tärkeää yhteisössä pysymisen kannalta.

Toinen osa-aikaisuuden sudenkuopista liittyy siihen, että ajankäytön jakautuessa monen työtehtävän kesken tutkimustyön ideoinnin joutuu lopettamaan usein kesken. Vastaavasti kesken jäänyttä ajatusta voi olla vaikea tavoittaa sitten, kun sen pariin pääsee paneutumaan uudelleen. Hyvältä tuntunut pohdinta saattaa tällöin tuntua hahmottomalta; teksti näyttää puhuvan vierasta kieltä eikä muistiinpainojen punaisesta langasta saa enää selvää. Pahimmillaan jopa kokonaiset artikkeliluonnokset kadottavat ideansa, kun niitä ei pääse työskentelemään kerralla tarpeeksi pitkälle; lähes valmiilta tuntunut kokonaisuus on yhtäkkiä enää roiskahdus pieniä pirstaleita, jotka on kiinnitetty toisiinsa huterilla aasinsilloilla.

Myös oman tutkijaidentiteetin arvioiminen ja ylläpitäminen on vaikeaa, rankkaakin, tutkimuskentän sivurajalla. Omia kykyjä ja saavutuksia tulee helposti kyseenalaistaneeksi silloin kun niitä

suhteuttaa kokopäivätoimisten kollegoiden tekemisiin. Omat yritykset tuntuvat riittämättömiltä, kun samaan aikaan toisaalla muut tuntuvat julkaisevan tauotta ja etenevän tutkijanurillaan loistokkaasti – olipa tämä sitten totuus tai oman tilanteen peilaamisesta syntynyt mielikuva. Omat meriitit, tai lähinnä niiden hidas kertyminen, väistämättä hankaloittavat esimerkiksi väitöksen jälkeisen tutkijanuran suunnittelua ja seuraavan rahoituksen hakemista. Nykyinen järjestelmä vaatii enemmän ja yksiselitteisempää meritoitumista, eikä tutkijahissiin ole helppo nousta, jos siitä astuu kerran pois. Paluu tutkimusmaailmaan muualla vietetyn ajan jälkeen on vaikeaa, vaikka osaaminen ja näkemys olisivat karttuneet merkittävästikin.

Osa-aikaisesti toteutettava tutkimus ei ole kuitenkaan haastavuudessaankaan täysin tyrmättävä idea. Siitä huolimatta, että prosessin hitaus on sietämätön, voi tutkimus vakiintua eräänlaiseksi pysyvyyttä edustavaksi peruspilariksi: työpaikat vaihtuvat, elämäntilanteet vaihtuvat, mutta tutkimus pysyy – vaikka seuraavan määränpään soisikin häämöttävän. Osa-aikaisena, vailla apurahaa tehtävä tutkimus on myös tietyllä tavalla vapaata, tutkijan itsensä sanelemaa ja omien valintojen ohjaamaa. Paine viedä tutkimuksen painopistettä tiettyyn suuntaan jostakin poliittisesta, taloudellisesta tai hankkeen sisältöön liittyvästä strategisesta syystä on lähes olematon, ja tutkimus tuntuu koko ajan korostetusti omalta valinnalta. Toisaalta tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointi ja perustelu voi olla vaikeampaa, koska se ei ole välttämättä syntynyt tarpeesta vastata johonkin yhteisöllisesti määriteltyn kysymykseen.

Pitkäksi venähtänyt väitöskirjaurakka ei tietenkään tarkoita sitä, että osa-aikainen tutkija joustaisi

työnsä laadusta: tutkijan elämäkokemus ja empiirian kautta kertynyt laaja aineisto syventävät sekä tutkimusta että tutkijan kykyä positioida työtään. Parhaassa tapauksessa tutkimuksen tekemisestä syntyy autoetnografiseen lähestymistapaan verrattava matka, jossa ajan mittaan kertyvät havainnot ja kokemukset suodattuvat osaksi tulosta. Vastaavasti haasteena on se, että kerätty aineisto voi vanhentua tai sen analysoiminen pitkän ajan päästä ei ole enää järkeenkäypää. Onkin tärkeää tunnistaa ajan muodostamat sedimentit ja niiden jättämät jäljet – niitä ei pidä yrittää peitellä, vaan käyttää hyväksi laajemman perspektiivin esille nostamisessa.

Tätä kirjoittaessani osa-aikaisuuden paineet ovat käsinkosketeltavissa. Lentokentällä, monen toisiinsa liittyvän ja liittymättömän asian määräaikojen lähestyessä totean, että haluan silttenkin lähettää abstraktin jälleen yhteen oman alani konferenssiin – siitähän huolimatta, että tiedän joutuvani kirjoittamaan tekstin keskellä yötä, viime minuutilla, hieman epävarmana siitä, mitä uutta ja esittämisen arvoista tutkimuksessani on tapahtunut viime aikoina. Tiedän että tällainen verkostoituminen ja aktiivisuus ovat ainoat keinot pysyä oman tutkimukseni ja tieteenalani kelkassa ja muistuttaa itseäni siitä, mitä oikeastaan olenkaan tekemässä – vaikka sitten mikroskooppinen murunen kerrallaan. Tiedän myös, etten tällä hetkellä pyörittelemäni osatutkimuksen jälkeenkään tule kieltäytymään seuraavasta, yhtä järjettömältä tuntuvalta ponnistuksesta tutkimusmaailmassa.

EVI-CARITA RIIKONEN
Terran toimitussihteeri